

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 14Svp/4/2022
Identifikačné číslo spisu: 9622200230
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Fečík
Funkcia: predseda senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9622200230.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Mariána Fečíka a členov senátu JUDr. Mariána Trenčana, JUDr. Petry Príbelskej, PhD., prof. JUDr. PhDr. Petra Potáscha, PhD. a JUDr. Kataríny Cangárovej, PhD., LL.M, v právnej veci žalobkyne: E. Š., U.. XX. K. XXXX, E. XX, XXX XX E., proti žalovaným: 1/ politická strana HLAS - sociálna demokracia, Lazaretská 2400, 811 08 Bratislava - mestská časť Staré Mesto, 2/ Strana moderného Slovenska, Skuteckého 15, 97401 Banská Bystrica, 3/ G.. D. R., U.. X. E. XXXX, E. XX, XXX XX E., 4/ O. C., U.. XX. G. XXXX, E. XX, XXX XX E., o preskúmanie ústavnosti a zákonnosti volieb poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Súdoľce, takto

rozhodol:

I. Z r u š u j e rozhodnutie okrskovej/miestnej volebnej komisie zapísané v zápisnici o výsledku volieb do Obecného zastupiteľstva obce Súdoľce konaných 29. októbra 2022 v časti, v ktorej bol za zvoleného pod poradovým číslom 5 vyhlásený kandidát H. G., a za zvoleného poslanca do Obecného zastupiteľstva v obci Súdoľce vyhlasuje F. H..

II. N e p r i z n á v a účastníkom konania právo na náhradu trov konania.

Odôvodnenie

I. Žaloba

1. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší správny súd“) podľa čl. 142 ods. 2 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhoduje s účinnosťou od 1. januára 2021 aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy. Konanie vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy je upravené v § 312a až § 312k Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“).

2. Najvyššiemu správne mu súdu bola dňa 9. novembra 2022 doručená žaloba vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy (ďalej aj „žaloba“) v zmysle § 312a SSP, ktorou žalobkyňa napadla voľby poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Súdoľce konané 29. októbra 2022.

3. Žalobkyňa preukazovala svoju aktívnu žalobnú legitimáciu tým, že podľa zápisnice okrskovej/miestnej volebnej komisie získala viac než 10% platných hlasov, keďže mala získať 36 hlasov zo 100 odovzdaných platných hlasov.

4. Žalobkyňa napadla napáda neústavnosť ako i nezákonnosť volieb poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Súdovce v jedinom volebnom okrsku č. 1.

5. I keď žalobkyňa formálne označila za žalovaných všetkých zvolených poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce, Najvyšší správny súd s odkazom na zákonné vymedzenie žalovaného v § 312d písm. a) SSP konal namiesto H. G. K. D. W. s politickou stranou HLAS -sociálna demokracia, za ktorú títo kandidovali a miesto K. K. so Stranou moderného Slovenska, ktorej bola táto kandidátkou.

6. Svoju žalobu žalobkyňa odôvodnila tým, že okrsková/miestna volebná komisia nesprávne priradila počty odovzdaných platných hlasov jednotlivým kandidátom na poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce. Chyba spočívala v tom, že získané hlasy nepriradili tým poslancom, ktorí ich získali, ale tieto hlasy boli v poradí od najväčšieho počtu po najnižší pripísané kandidátom na poslancov v postupnosti, v akej boli títo vyznačení na hlasovacom lístku. Inak povedané, hoci jednotliví kandidáti získali nasledovný počet hlasov:

X. K. K.Á. - 37

X. G.. D. R. - 58

X. D. W. - 64

X. O. C. - 81

X. H. G. - 36

X. L. Š. - 52

boli im v zápisnici okrskovej/miestnej volebnej komisie priradené nasledovné nesprávne počty hlasov:

X. K. K.Á. - 81

X. G.. D. R. - 64

X. D. W. - 58

X. O. C. - 52

X. H. G. - 37

6. Ľubomíra Štefková - 36

7. V dôsledku opísaného pochybenia sa preto žalobkyňa mala stať neúspešnou kandidátkou na poslanca Obecného zastupiteľstva obce Súdovce, pričom neoprávnene mal byť za zvoleného kandidáta na poslanca vyhlásený H. G..

8. Svoje tvrdenia žalobkyňa podložila dôkazmi a to čestnými vyhláseniami zapisovateľky okrskovej/miestnej volebnej komisie G. I. a predsedu okrskovej/miestnej volebnej komisie D. L., ktorí zhodne uviedli, že z nepozornosti došlo ku chybe pri priradovaní získaných platných hlasov jednotlivým kandidátom za poslancov obecného zastupiteľstva.

9. Žalobkyňa preto navrhla v zmysle § 312j ods. 2 písm. b/ a c/ SSP zrušenie vyhláseného výsledku volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce ako i zrušenie rozhodnutia okrskovej volebnej komisie v Súdovciach pre okrskok č. 1, zapísané v Zápisnici T/509 z 29. októbra 2022 v časti III. a vyhlásenie riadne zvolených poslancov obecného zastupiteľstva podľa poradia získaných platných hlasov.

II. Úkony a skutkové zistenia Najvyššieho správneho súdu

10. Po zistení, že žaloba bola podaná žalobne aktívne legitimovaným subjektom v zmysle § 312c písm. a) SSP (žalobkyňa mala získať 36 z 328 platných hlasov, čo predstavuje 10,97% platných hlasov), v zákonnej desaťdňovej lehote v zmysle § 312e SSP a obsahuje zákonom predpísané náležitosti v zmysle § 312f SSP, pristúpil Najvyšší správny súd k preskúmvaniu dôvodov, pre ktoré žalobkyňa napadla ústavnosť a zákonnosť volieb.

11. Na základe výzvy Najvyššieho správneho súdu z 8. decembra 2022 doručila obec Súdoľce dňa 13. decembra 2022 súdu zapečatenú volebnú dokumentáciu.

12. Listom z 8. decembra 2022 vyzval Najvyšší správny súd žalovaných, aby sa v lehote 10 dní vyjadrili k podanej žalobe.

13. Právo vyjadriť sa k podanej žalobe využil len žalovaný 3/ G.. D. R., ktorý v ňom predovšetkým uviedol, že jeho postavenie by sa rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu zmeniť nemalo, pričom navrhol vypočítať členov volebnej komisie a aj H. G., ktorý sa mal zúčastniť ako jediný z kandidátov sčítania hlasovacích lístkov, pričom mal označiť prácu volebnej komisie za chaotickú a zmätocnú.

14. Najvyšší správny súd následne listom z 10. januára 2023 oznámil účastníkom konania, že dňa 23. januára 2023 o 11:00 hod bude v jeho budove otvorená a skontrolovaná volebná dokumentácia volieb do orgánov samosprávy obce Súdoľce. Žalobkyni bolo dané oznámenie doručené 16. januára 2023 a žalovaným 3/ a 4/ 13. januára 2023. Žalovaným 1/ a 2/ bolo oznámenie doručované elektronicky 11. januára 2023 a považovalo sa za doručené v zmysle § 32 ods. 5 písm. b/ bod 2 zákona č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) dňa 12. januára 2023.

15. Vo veci konajúci senát Najvyššieho správneho súdu 14S uznesením z 19. januára 2023 poveril svojho predsedu v tejto veci otvorením volebnej dokumentácie a kontrolou jej správnosti.

16. Dňa 23. januára 2023 sa uskutočnilo na Najvyššom správnom súde otvorenie volebnej dokumentácie. Z účastníkov konania žiadny nevyužil svoje právo zúčastniť sa tohto úkonu. Z otvorenia volebnej dokumentácie bola spísaná zápisnica. Podľa tejto zápisnice v zapečatenej krabici so zaslanou volebnou dokumentáciou sa nachádzali:

- sprievodný list,
- zoznam voličov,
- protokol o odovzdaní volebných dokumentov okrskovej volebnej komisie obci,
- vzory hlasovacích lístkov,
- zápisnica okrskovej volebnej komisie,
- zapečatené otvorené obálky,
- zapečatené nepoužité obálky,
- zapečatené hlasovacie lístky pre voľby starostu obce a to vyplnené aj prázdne,
- zapečatené hlasovacie lístky pre voľby do obecného zastupiteľstva a to vyplnené aj prázdne.

17. Prepočítaním hlasovacích lístkov pre voľby do obecného zastupiteľstva boli zistené nasledovné výsledky:

Obec Súdoľce (okres Zvolen)

Kód obce: 518841

Volebný okrsk č. 1

Volebný obvod č. 1

Počet voličov zapísaných v zoznamoch voličov 160

Počet voličov, ktorí sa zúčastnili hlasovania 104

Počet voličov, ktorí odovzdali obálku 104

Počet platných hlasovacích lístkov

odovzdaných pre voľby do obecného zastupiteľstva 100

Počet poslancov, ktorý sa mal zvoliť 5

Počet zvolených poslancov 5

Kandidáti na poslancov Politická strana/hnutie Počet platných hlasov

koalícia/nezávislý

X. K. K. Strana moderného Slovenska 37

X. G.. D. R. nezávislý kandidát 58

X. D. W. HLAS - sociálna demokracia 64
X. O. C. nezávislý kandidát 81
X. H. G. HLAS - sociálna demokracia 36
X. F. Smer sociálna demokracia 52

Počet neplatných hlasov 4

18. V rámci preskúmania správnosti sčítania platných hlasov na hlasovacích lístkoch pre voľby poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce Najvyšší správny súd zistil, že výsledky uvedené v zápisnici okrskovej/miestnej volebnej komisie z 29. októbra 2022 nie sú v súlade so skutočným stavom odovzdaných hlasovacích lístkov. Týmto zistením bolo zároveň preukázané, že okrsková/miestna volebná komisia v obci Súdovce nesprávne priradila sčítané hlasy kandidátom vo voľbách na poslancov obecného zastupiteľstva, čo priamo ovplyvnilo výsledok volieb poslancov obecného zastupiteľstva v tejto obci, keďže sa podľa reálne zisteného počtu získaných hlasov zmenilo poradie úspešnosti jedného kandidáta na poslanca obecného zastupiteľstva. Poslanecké miesta tak získali kandidáti, ktorí získali najväčší počet platných hlasov v tomto poradí:

X. O. nezávislý kandidát 81
X. D. W. HLAS - sociálna demokracia 64
X. Mgr. D. R. nezávislý kandidát 58
X. F. H. Smer sociálna demokracia 52
X. K. K. Strana moderného Slovenska 37

Z uvedených výsledkov sčítania hlasov vyplýva, že žalobkyňa získala 52 platných hlasov (čo predstavuje v poradí 4. miesto pri voľbe 5 poslancov z 6 kandidátov), čím sa z hľadiska prepočítaného volebného výsledku dostala na miesto platne zvoleného poslanca Obecného zastupiteľstva obce Súdovce.

III. Vybrané zákonné ustanovenia

Podľa § 11 písm. f/ SSP najvyšší správny súd rozhoduje v konaní vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Podľa § 134 ods. 1 SSP správny súd je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, ak nie je ďalej ustanovené inak.

Podľa § 312a SSP žalobca sa môže žalobou domáhať vydania rozhodnutia o neústavnosti alebo nezákonnosti napadnutých volieb, a tým zabezpečiť slobodnú súťaž politických síl.

Podľa § 312j ods. 1 SSP ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť žaloby, rozsudkom

- a) vyhlási voľby za neplatné,
- b) zruší napadnutý výsledok volieb, alebo
- c) zruší rozhodnutie volebnej komisie a vyhlási za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený.

Podľa § 182 ods. 1 zákona č. 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov za poslancov obecného zastupiteľstva sú zvolení kandidáti, ktorí získali vo volebnom obvode v poradí najviac platných hlasov.

IV. Právne východiská

19. Napriek tomu, že právomoc Najvyššieho správneho súdu konať a rozhodovať o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy je nová, rozhodovanie v týchto veciach vzhľadom na ekvivalentnosť právnej úpravy nadväzuje na predchádzajúcu judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy konal a rozhodoval

do 31. decembra 2020 (čl. 129 ods. 2 ústavy). V tomto smere možno preto poukázať na judikatórne i doktrínálne východiská rozhodovania.

20. Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov, resp. obyvateľov obcí v danom štáte, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie. Voľby môžu byť v zmysle judikatúry ústavného súdu (a tiež podľa teórie ústavného práva) spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (napr. nesprávne sčítanie hlasov a iné číselné omyly), k volebnému deliktu (úmyselne nesprávne sčítanie alebo iné falšovanie volieb počas ich priebehu) alebo k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania (oblasť nekalej volebnej súťaže a použitých prostriedkov volebnej kampane) (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 98/07 z 3. júla 2008).

21. Volebná komisia je orgánom verejnej moci, ktorý túto vykonáva vo verejnom záujme. Inak povedané, volebná komisia je inštitúciou verejnej moci a činnosť, ktorú vykonáva, je činnosťou vykonávanou vo verejnom záujme. Okrsková, resp. miestna volebná komisia vo voľbách do obecnej samosprávy plní aj úlohy garanta ústavnosti a zákonnosti samotného volebného aktu a prvotného sčítania hlasov. Tomuto zodpovedá jej kreovanie, zákonom ustanovené postupy a zisťovanie volebných výsledkov, ktoré sú prejavom vôle voličov (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 1/07 z 23. januára 2008).

22. Na základe prepočítania hlasovacích lístkov pri námietke nesprávneho sčítania hlasov má pritom Najvyšší správny súd podobne ako predtým Ústavný súd Slovenskej republiky právomoc vyhlásiť za zvoleného iného účastníka slobodnej súťaže politických síl, ktorý získal viac hlasov ako účastník tejto súťaže po vyhlásení za zvoleného podľa zápisnice o výsledku volieb do obecnej samosprávy (nález sp.zn. PL. ÚS 36/03 z 1. júla 2004).

23. Vzhľadom na zistenie reálnej nezhody počtu (skutočne) získaných hlasov pri voľbe poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce s výsledkami obsiahnutými v zápisnici okrskovej/miestnej volebnej komisie, ktoré má v konečnom dôsledku vplyv na výsledok volieb, dospel Najvyšší správny súd k záveru, že ide o také závažné porušenie zákona č. 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 180/2014 Z.z.“), ktoré je v príčinnej súvislosti so zisteným výsledkom volieb. V dôsledku uvedených skutočností vznikla preto dôvodná pochybnosť, že výsledok volieb neodráža skutočnú vôľu voličov (porovnaj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 9/2011 z 22. februára 2011). Pri zistení reálnej nezhody medzi počtom hlasov jednotlivých kandidátov na poslanca uvedeným v zápisnici volebnej komisie a počtom hlasov zisteným pri kontrole ich sčítania, je Najvyšší správny súd oprávnený rozhodnúť v zmysle § 312j ods. 2 písm. c) SSP o zrušení rozhodnutia volebnej komisie a vyhlásení za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený. Z uvedeného je zrejmé, že zmyslom Najvyššieho správneho súdu nie je sankcionovanie kandidáta, ktorý porušil zákon alebo v prospech ktorého bol porušený zákon, ale posúdenie, či volebné vady mohli ovplyvniť výsledok volieb. Z toho však vyplýva, že je nutné posúdiť nielen volebné vady spôsobené priamo kandidátmi, ale vziať do úvahy aj volebné vady spôsobené inými osobami (ochrana objektívneho volebného práva) napr. volebnou komisiou (uznesenie sp. zn. PL. ÚS 78/2011 z 23. februára 2011).

V. Závery

24. S odkazom na zistenie Najvyššieho správneho súdu o reálnej nezhode počtu hlasov jednotlivých kandidátov na poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce uvedených v zápisnici okrskovej/volebnej komisie s počtom hlasov zistených pri kontrole ich sčítania, ktoré má v konečnom dôsledku vplyv na poradie jednotlivých kandidátov vo voľbách na funkciu poslanca obecného zastupiteľstva, Najvyšší správny súd dospel k záveru, že ide o také závažné porušenie ústavnosti a

zákonnosti volieb, ktoré je v príčinnej súvislosti so zisteným výsledkom volieb. V dôsledku uvedených skutočností vznikla dôvodná pochybnosť, že výsledok volieb neodráža skutočnú vôľu voličov.

25. Najvyšší správny súd konštatuje, že uvedeným konaním okrskovej/miestnej volebnej komisie došlo k porušeniu ústavou zaručeného volebného práva a jeho princípov spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Uvedené zistenia Najvyšší správny súd hodnotí ako hrubé a závažné porušenia zákona č. 180/2014 Z.z., ktoré reálne ovplyvnili vyhlásený výsledok napadnutých volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce. V zmysle § 189 ods. 1 zákona č. 180/2014 Z.z. za poslancov obecného zastupiteľstva sú totiž zvolení kandidáti, ktorí získali vo volebnom obvode v poradí najviac platných hlasov. Z výsledkov prepočítania hlasov pre jednotlivých kandidátov na funkciu poslanca obecného zastupiteľstva uskutočneného Najvyšším správnym súdom v rámci dokazovania vyplýva, že žalobkyňa sa s počtom získaných 52 hlasov zaradila na 4. miesto v poradí podľa počtu získaných hlasov, čo pri voľbe 5 poslancov z 6 kandidátov znamená, že z hľadiska prepočítaného volebného výsledku sa dostala na miesto platne zvoleného poslanca Obecného zastupiteľstva obce Súdovce. Vzhľadom na jednoznačnosť vo veci vykonaného dokazovania spočívajúceho v kontrolnom prepočítaní volebných hlasov nebolo potrebné vykonať ďalšie dokazovanie napr. navrhované vypočuly členov okrskovej/miestnej volebnej komisie.

26. V súvislosti s čestnými vyhláseniami zapisovateľky a predsedu okrskovej/miestnej volebnej komisie je pritom zrejmé, že zistené pochybenie je výsledkom vrcholne nesústredného výkonu činnosti zo strany členov okrskovej/miestnej volebnej komisie.

27. Hoci žalobkyňa v žalobnom návrhu skumulovala petit podľa § 312j ods. 2 písm. b/ a c/ SSP, Najvyšší správny súd s odkazom na rozhodovanie Ústavného súdu Slovenskej republiky v ekvivalentných veciach za ekvivalentnej právnej úpravy (napr. nález č.k. PL. ÚS 28/2018-27 z 19. decembra 2018) rozhodol podľa § 312j ods. 2 písm. c/ SSP tak, že zrušil rozhodnutie okrskovej/miestnej volebnej komisie zapísané v zápisnici o výsledku volieb do Obecného zastupiteľstva obce Súdovce konaných 29. októbra 2022 v časti, v ktorej bol za zvoleného pod poradovým číslom 5 vyhlásený kandidát H.G. G. (v mene ktorého koná žalovaný 1/) a za zvoleného poslanca do Obecného zastupiteľstva v obci Súdovce vyhlásil žalobkyňu Ľubomíru Štefkovú.

28. Nadobudnutím právoplatnosti tohto rozsudku, ku ktorému dôjde jeho vyhlásením (§ 312k ods. 1 SSP), zaniká H. G. mandát poslanca Obecného zastupiteľstva obce Súdovce a naopak rovnakým momentom tento poslancový mandát vzniká žalobkyňi F. H. H. G. sa súčasne stáva prvým (jediným) náhradníkom v zmysle § 192 ods. 1 zákona č. 180/2014 Z.z. Vzhľadom na okolnosti veci sa právne postavenie ostatných zvolených kandidátov na poslancov nemení aj keď bolo kontrolným prepočítaním volebných hlasov zistené, že dosiahli iný počet hlasov, než bol uvedený v zápisnici volebnej komisie.

29. O trovách konania Najvyšší správny súd rozhodol podľa § 167 ods. 3 písm. a/ SSP tak, že žiaden z účastníkov konania nemá s odkazom na dôvody hodné osobitného zreteľa právo na náhradu trov konania. Za takéto dôvody vyhodnotil Najvyšší správny súd skutočnosť, že neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce Súdovce bola zapríčinená bez akéhokoľvek zavinenia žalovaných a títo ani túto skutočnosť nemohli namietat ako žalobcovia. Úspešná žalobkyňa pritom nebola v správnom súdnom konaní právne zastúpená a ani sa dňa 23. januára 2023 nezúčastnila otvorenia volebnej dokumentácie.

30. Tento rozsudok prijal senát Najvyššieho správneho súdu v pomere hlasov 5:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

